

BAROMETER Q4 2013

METAAL & TECHNIEK

VAKBLAD VOOR HET MKB IN DE METAAL

MARKT-
ANALYSE

HET GAAT DE GOEDE KANT OP

4

De beste score sinds het derde kwartaal van 2011, de binnenlandse orderpositie trekt na lange tijd weer aan en de export is de dip van het derde kwartaal 2013 weer te boven. Meer bedrijven maken winst en waarderen het bedrijfsresultaat beter, maar de prijzen staan nog wel onder druk. De Economische Barometer laat voor het derde kwartaal op rij een verbetering zien.

SECTOREN UITGELICHT

6

Volgens de Economische Barometer levert het mkb-metaal vooral aan de bouwsector, de voedingsmiddelenindustrie, de agrarische sector, de transportsector, de energiesector en aan de machinebouw. In dit artikel worden er vijf uitgelicht, de bouwsector volgt volgende maand uitgebreid in Metaal & Techniek.

POSITIEF EINDE 2013 GEEFT GOEDE HOOP VOOR 2014

10

Uit verschillende signalen blijkt dat de Nederlandse Maakindustrie de weg naar boven is ingeslagen. Het herstel is ingezet met een toename van de export, waarna in het vierde kwartaal van 2013 ook de binnenlandse vraag duidelijk is toegenomen.

VOORWOORD

Nieuw perspectief

Het gonst al enige tijd in de media: de economische vooruitzichten worden beter. Maar wat belangrijker is: de eerste concrete cijfers dat we in een meer positieve trend terecht zijn gekomen, zijn er!

We zien de verbetering ook terug in de cijfers van onze eigen leden over het vierde kwartaal 2013. Het is zeker niet zo dat we kunnen zeggen dat de

gevaaren achter ons liggen. Zo blijven de marges onder druk staan en ook de financiering van ondernemingen en opdrachten baart nog grote zorgen. Verderop in deze uitgave leest u daarover meer.

Op het moment dat ik dit schrijf, heeft de Wereldbank bekend gemaakt dat zij voor 2014 een economische groei van de wereldeconomie verwacht van 3,2 procent, tegen 2,4 procent in 2013. De verwachting van de economische groei in Nederland voor 2014 ligt zo rond de 0,5 procent, waarbij de export de motor van onze economie zal blijven.

In deze uitgave van de 'Barometer' kijken we naar de vooruitzichten voor vijf belangrijke afnemerssectoren van het mkb-metaal. En die verschillen per sector nog vrij sterk. Binnenkort wordt een belangrijk rapport over de bouwsector gepubliceerd; daarover zullen we in Metaal & Techniek van februari publiceren.

Interessant in de portretten van de sectoren is de trend dat sinds 2008 een groter deel van de bedrijven zich niet meer direct richt op de eindgebruiker, maar op de fabrikant van het eindproduct. Daarnaast zijn ondernemers op zoek gegaan naar andere markten. Te zien is hoe bedrijven zich terugtrekken uit de bouw ten gunste van de agro- en energiesector. Deze keuzes zijn wellicht ingegeven door de harde realiteit van de markt, maar wij zien het ook positief: ondernemers zijn flexibel en creatief en maken hun strategische afwegingen. Dat zien wij als een winstpunt.

BERT JAARSMa

DIRECTEUR ORGANISATIE KONINKLIJKE METAALUNIE

Colofon

Dit katern genaamd Barometer is een bijlage bij Metaal & Techniek, vakblad voor het midden- en kleinbedrijf in de metaal en tevens het officiële orgaan van Koninklijke Metaalunie. Dit katern verschijnt elk kwartaal en is gebaseerd op de Economische Barometer; het kwartaalonderzoek onder leden van Koninklijke Metaalunie naar de economische stand van het mkb-metaal.

Uitgave

mybusinessmedia

Adres

Essebaan 63c, 2908 LJ
Capelle aan den IJssel
Postbus 8632, 3009 AP Rotterdam
Tel.nr. +31 (0)10 289 40 78
Faxnr. +31 (0)10 289 40 76

Uitgever

MYbusinessmedia

Redactie

Jan Kloeze (hoofdredacteur)
j.kloeze@mybusinessmedia.nl
Esther Pelgrim (eindredacteur)
Tel.nr. +31 (0)10 289 40 29
E-mail: redactie.metaalentechniek@mybusinessmedia.nl

Redactie Metaalunie

Tony van der Meer

Basisontwerp

Vormbreker Nieuw-Vennep

Advertentieverkoop

Margarita Robertson
m.robertson@mybusinessmedia.nl
Advertentietarieven op aanvraag
+31 (0)10 289 40 69

Abonnementen Metaal en Techniek

Abonnementsprijs NL 11 nummers € 114,50. Los nummer € 14,25 (incl. btw). Proefabonnement 3 nummers € 19,-. Buitenland € 129,50 (prijzen excl. 6% btw en € 3,75 administratiekosten).

Opgeve abonnementen

Tel.nr. +31 (0)10 289 40 08
(tussen 09.00 en 12.00 uur)
Faxnr. +31 (0)10 289 40 76
E-mail: metaalentechniek@mybusinessmedia.nl

Voor de algemene voorwaarden, zie
www.mybusinessmedia.nl/algemenevoorwaarden
Bank: 1421.46.439.

Voor informatie over Koninklijke Metaalunie

Koninklijke Metaalunie
Einsteinbaan 1
Postbus 2600
3430 GA Nieuwegein
Tel.nr. +31 (0)30 605 33 44
Faxnr. +31 (0)30 605 31 22
www.metaalunie.nl

Opmaak

De Opmaakredactie, Wehl

Infographics

Anke Nobel (anobel@euronet.nl)

Druk

Drukkerij Roelofs, Enschede

© 2014

MYbusinessmedia
ISSN: 0026-0479

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Hoewel dit katern zorgvuldig en naar beste weten wordt samengesteld, kan de uitgever niet instaan voor de juistheid of volledigheid van de informatie. Uitgever en auteurs aanvaarden geen enkele aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die het gevolg is van handelingen en/of beslissingen die gebaseerd zijn op de in dit katern gegeven informatie. Gebruikers van het katern wordt nadrukkelijk aangeraden de vaktechnische informatie niet geïsoleerd te gebruiken, maar altijd mede af te gaan op hun professionele kennis en ervaring, en de te gebruiken informatie te controleren.

WE BLIJVEN VOORZICHTIG...

Maar het gaat wel de goede kant op

De beste score sinds het derde kwartaal van 2011, de binnenlandse orderpositie trekt na lange tijd weer aan en de export is de dip van het derde kwartaal 2013 weer te boven. Meer bedrijven maken winst en waarderen het bedrijfsresultaat beter, maar de prijzen staan nog wel onder druk. De Economische Barometer van Koninklijke Metaalunie laat voor het derde kwartaal op rij een verbetering zien. Het gaat echter te ver om te zeggen dat de sector de langdurige dip te boven is.

Hoe valt dat laatste te verklaren na de eerste overwegend positieve opsomming? In het gemiddelde van de 'stand' zijn de grote verschillen tussen goed (of beter) lopende bedrijven (of sectoren) en slecht renderende bedrijven niet te zien. Met andere woorden: er zijn nog flink wat bedrijven uit de sector die het echt moeilijk hebben. Vooral onder de aan de bouw toeleverende bedrijven. Daarnaast liet de kerstperiode nog een bittere nasmaak achter na het faillissement van Aldel. Aldel behoort weliswaar niet direct tot het mkb-metaal, de sector is er uiteraard via toeleveranciers flink mee verbonden. Ook Metaalunie had er via het Aluminium Centrum bij minister Kamp van Economische Zaken op aangedrongen om met maatregelen tot een Level Playing Field binnen de Europese energiemarkt te komen, waarbij Aldel onder dezelfde

omstandigheden als andere Europese aluminiumsmelters kan werken. Het mocht vooralsnog niet baten.

ARBEIDSMARKT

Onder de respondenten van de Barometer is de personele bezetting stabiel. Dalingen of stijgingen zijn niet noemenswaardig. Belangrijk is dat op dit moment de personele bezetting in de sector in ieder geval niet meer lijkt te krimpen.

BINNENLANDSE MARKT

Het belangrijkste nieuws van deze Barometer is toch wel de ontwikkeling van de binnenlandse orderpositie. Voor het derde kwartaal op rij is er een verbetering te zien. Dat is goed nieuws voor bedrijven die het overwegend van de binnenlandse markt moeten hebben. Ook het senti-

ment – de waardering – rond deze orderpositie is verbeterd. Gelijk aan ontwikkelingen rond bijvoorbeeld het consumentenvertrouwen, maar ook het vertrouwen in de Europese economie, zijn de verwachtingen voor het komende kwartaal ook verbeterd.

EXPORT

Waar de export het overwegend altijd goed blijft doen, maakten de cijfers van het derde kwartaal van 2013 het toch nog spannend. Zowel de orderpositie, de waardering daarvan en de verwachtingen waren beduidend lager dan de voorgaande kwartalen. Gelukkig bleek de verwachting in dit geval onterecht, want alle indicatoren waren het vierde kwartaal positiever. De orderpositie is verbeterd naar per saldo 28% (was 9%). Dat is de beste score sinds het tweede kwartaal van 2011. De waardering van de buitenlandse orderpositie is door de jaren heen overwegend stabiel, per saldo 28% is een normale score. Grote verrassing zit hem in de verwachting voor het eerste kwartaal van 2014. Per saldo verwacht maar liefst 41% van de respondenten dat deze nog beter wordt, tegenover 17% in het vorige kwartaal. Dit is de meest positieve verwachting sinds de start van de crisis in 2008. Aangezien export voor de Nederlandse economie belangrijk is, mogen we hopen dat dit – net zoals in andere media bericht – een indicator van een oplevende economie is.

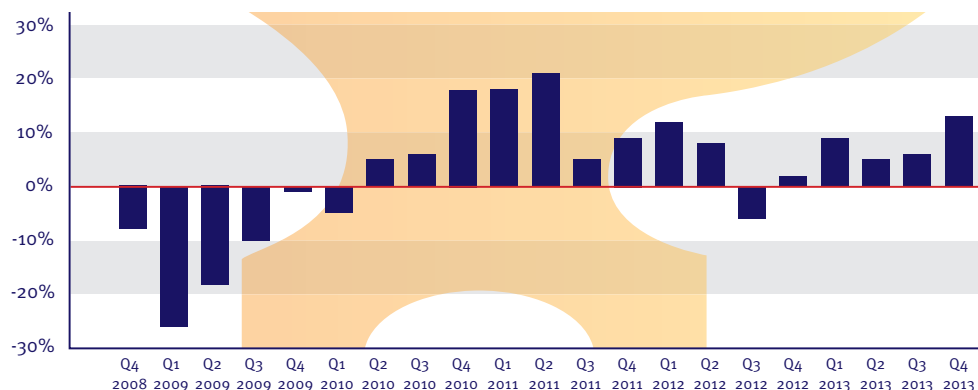
ORDERPORTEFEUILLE

De forward load van opdrachten is wat gedaald naar 7,9 weken. Dat was in het tweede kwartaal 9,1 en in het derde 9,5 weken. Overigens was voor het vierde kwartaal van 2008, het echte begin van de langdurige economisch teruggang, twaalf weken heel gewoon. Opdrachten hebben tegenwoordig een gemiddeld kortere doorlooptijd en er wordt vaker in kleine series geproduceerd.

BEDRIJFSRESULTAAT

De verwachtingen over het bedrijfsresultaat over de komende periode zijn ondanks de posi-

De stand van het mkb-metaal (2008 - 2013)

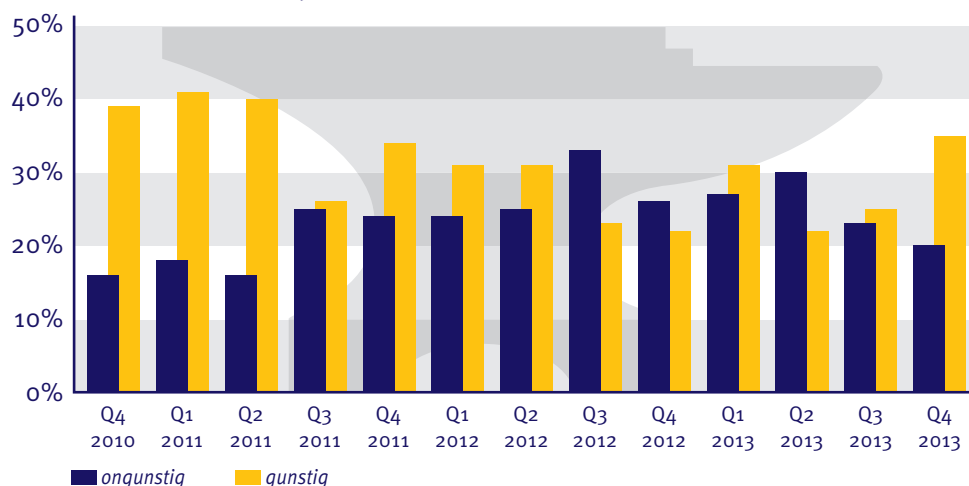
tieve berichten hierboven nog voorzichtig. Het bedrijfsresultaat wordt wel beter gewaardeerd en is ook in absolute zin verbeterd. Een relatieve korte forward load en de nog heersende prijsdruk zorgen voor een afwachtende houding. Dit wordt ook ondersteund door de nog negatieve investeringsverwachting. Met andere woorden: er zijn meer bedrijven die verwachten minder te investeren dan dat er bedrijven zijn die meer gaan investeren.

Positief zijn de winst/verlies-cijfers. In het derde kwartaal van 2013 maakte 47% van de respondenten winst tegenover 22% verlies. In het vierde is dat 58% winst tegenover 17% verlies. De sector lijkt zich hiermee langzaam te herstellen.

SECTOREN

Ten opzichte van de vorige kwartalen zijn de verschillen tussen de diverse sectoren in het vierde kwartaal kleiner. Dit wordt vooral veroorzaakt door het feit dat in het vierde kwartaal ook de binnenlandse markt is aangetrokken en dat de sectoren die het vooral van de Nederlandse markt moeten hebben, beter presteren.

Waardering orderpositie binnenland van het mkb-metaal (2010 - 2013)

Verspanende toelevering

Het aantal bedrijven dat vacatures heeft openstaan is binnen deze sector gedaald t.o.v. het derde kwartaal. De ontwikkeling van de orderpositie buitenland wordt duidelijk positiever beoordeeld dan in het derde kwartaal.

Machine- en apparatenbouw

Deze grote exporteur heeft een minder goed kwartaal achter de rug in vergelijking met voorgaande kwartalen. De verwachtingen voor het eerste kwartaal van 2014 zijn daarentegen wel weer positiever. Dit is de enige sector waar meer bedrijven hun verkoopprijzen hebben kunnen

verhogen dan bedrijven die hun prijzen hebben moeten verlagen.

Toeleveren aan de bouw

Helaas vormt deze sector een uitzondering op de conclusie in de inleiding over de binnenlandse orderpositie. In het derde kwartaal leek het erop dat de toelevering aan de bouw het dieptepunt wel had bereikt. Uit de uitkomsten van het vierde kwartaal blijkt echter dat in deze sector op nagenoeg alle vragen er meer bedrijven een negatief dan een positief antwoord hebben gegeven.

Onderhoud en service

Met uitzondering van het feit dat de sector relatief weinig vacatures heeft openstaan, wijken de uitkomsten weinig af van de uitkomsten van het hele mkb-metaal.

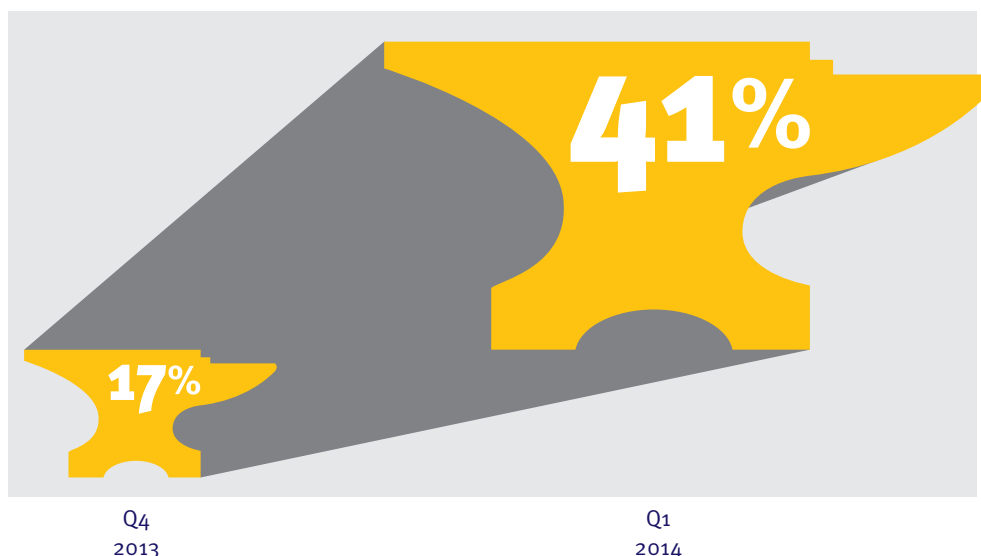
Metaalwaren

Binnen deze sector zijn relatief veel (een kwart) ondernemingen die meer personeel in dienst hebben dan in het derde kwartaal.

Overige constructie- en lasbedrijven

Voor de sterke groei en de positieve waardering van de binnenlandse orderpositie valt op binnen deze sector. •

Verwachte export mkb-metaalbedrijven (Q4 2013 - Q1 2014)

In de grafieken worden de positieve en negatieve antwoorden of het saldo weergegeven. De antwoorden geven geen absolute indicatie.

ZES BELANGRIJKSTE AFZETMARKTEN VOOR MKB-METAAL

Sectoren uitgelicht

Volgens de Economische Barometer levert het mkb-metaal vooral aan onderstaande eindgebruikers. In de staafdiagram boven elke sector staat het percentage metaalbedrijven waarvoor deze sector de belangrijkste afzetmarkt is.

AGRARISCHE SECTOR

Belangrijkste afzetmarkt

12,2%
2008

15,9%
2013

Omzet (2011):

19 miljard

Werkzame personen (2012):

216.000

Aantal bedrijven (2013):

62.765

De sector

Ondanks de crisisjaren is de Nederlandse agrarische sector de afgelopen jaren gegroeid, voornamelijk door een redelijke prijsontwikkeling.

Hiervan hebben de melkveehouders het meest

geprofiteerd. De intensieve veehouderij, de sierteelt en de groente- en fruitteelt deden het in 2013 minder goed. Voor de agrarische sector is export een belangrijke pijler. Van die export gaat 26% naar Duitsland: vooral groenten en fruit, sierteelt, zuivel, eieren en vlees. Naast Duitsland zijn België, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk belangrijke partners in de agrarische handel. De 27 landen van de Europese Unie hebben samen een aandeel van ruim 80% in de export.

Ontwikkelingen

De vooruitzichten voor de landbouw voor het

komende jaar lijken overwegend goed. De groei van de wereldbevolking en het inkomen laat de vraag naar agrarische producten stijgen.

De vooruitzichten voor de melkveehouders zijn positief. Het afschaffen van het melkquotum in 2015 kan tot een productietoename van 20% in 2018 leiden. Deze extra productie is volgens de grote zuiververwerkers nodig om tegemoet te komen aan de groeiende wereldvraag naar Nederlandse zuivelproducten. Voor de verwerking van de melk tot kaas, wei en melkpoeder bouwen grote bedrijven als FrieslandCampina, A-ware Food Group en Fonterra op dit moment extra productiefaciliteiten in Nederland. Deze extra verwerkingscapaciteit kan positief zijn voor de melkprijs. Uitdaging is de verplichte mestverwerking en de zogenaamde weidegang. In de akkerbouw zal precisielandbouw nog meer worden toegepast om tot een efficiëntere productie te komen. De akkerbouwsector zal meer rekening moeten houden met internationaal extreme weersomstandigheden waardoor verkoopprijzen sterk kunnen schommelen. Daarnaast kampt de sector met hoge grondprijzen. Dalende voerprijzen hebben een positief effect op de resultaten van de veehouders. Het wegvalLEN van handelsbarrières zijn ook in 2014 gunstig voor de export van kalfsvlees naar Japan, de Verenigde Staten en Rusland. Nederland heeft wel te maken met importen van buiten de EU. Duurzaamheid en dierenwelzijn zijn voor de gehele landbouw ook de komende jaren belangrijke thema's.

Kansen

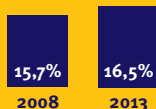
Investerings in de land- en tuinbouw zijn sterk afhankelijk van de verkoopprijzen die de ondernemers voor hun producten krijgen. Verwacht wordt dat de grootste investeringen in de melkwinning plaatsvinden. In de akkerbouw is er ruimte voor investeringen in precisielandbouw. Investerings in de sierteelt nemen heel langzaam toe, ook nu de uitval van het aantal kwekers lijkt te zijn gestopt. Groente- en fruitteelters moeten innoveren in vooral logistieke innovaties zoals gekoeld transport.

Verwacht wordt dat de grootste investeringen in de melkwinning plaatsvinden.

VOEDINGSMIDDELENINDUSTRIE

Belangrijkste afzetmarkt

Omzet (2011):

63 miljard

Werkzame personen (2012):

136.000

Aantal bedrijven (2013):

4670

De sector

Voor de Nederlandse machinebouwers is de Nederlandse voedingsmiddelenindustrie een belangrijke afzetmarkt. Meer dan de helft van de productie van de voedingsmiddelenindustrie wordt in het buitenland afgezet met Duitsland als grootste afnemer. De voedingsmiddelenindustrie is een stabiele sector waarvan de productie met uitzondering van het jaar 2012 gedurende de jaren 2008 – 2013 jaarlijks in productievolume is gegroeid. Belangrijk hierbij is de consumentenvraag naar hoogwaardige en gezonde producten. Uitdagingen zijn de fluctuerende grondstofprijzen, de voedselveiligheid en de steeds groter wordende macht van een klein aantal retailers.

Ontwikkelingen

Door de groei van de wereldbevolking en de wereldwijde inkomensstijging groeit de voedingsmiddelenindustrie de komende jaren. Deze groei is in Afrika, Azië en Rusland sterker dan in (West-)Europa. Doordat deze groei in verre landen plaatsvindt, kunnen niet alle producten hiervan even hard profiteren. De broodindustrie heeft in Nederland redelijke perspectieven met luxere broodsoorten, terwijl de zoetwarenfabrikanten de groei vooral in de BRIC-landen vinden. Voor de zuivelindustrie is de komende jaren in Nederland weinig groei te verwachten. Onze directe buurlanden blijven de belangrijkste afnemers, maar dit belang zal afnemen ten gunste van bijvoorbeeld Frankrijk. Producten als melkpoeder en kaas lenen zich goed voor export van zuivel naar verre landen. Belangrijke afnemers hiervoor zijn landen in Azië en Afrika en Rusland.

De opbrengst van windenergie op de Noordzee zal in ruim vijf jaar tijd verdubbelen.

De vooruitzichten voor de vleesverwerkende industrie zijn minder positief dan die voor de zuivel. De vraag naar vlees neemt niet toe, maar de import ervan wel. Ook neemt de export af naar enkele omliggende landen. Dit wordt mede veroorzaakt door een groeiende vraag in deze landen naar lokale producten. Dit wordt versterkt door de affaire met de verwerking van paardenvlees in rundvlees.

Kansen

De groei in de zuivelindustrie zorgt voor de komende paar jaar voor enorme investeringen in onder meer verwerkings- en verpakkingsmachines (zie hiervoor ook de sector Landbouw). De investeringen in de vleesverwerkende industrie bestaan voornamelijk uit vervangingsinvesteringen en minder uit uitbreidingsinvesteringen. De brood- en zoetwareindustrie zit wat investeringen betreft tussen deze twee sectoren in. Zo zijn voor de productie van 'speciaal brood' kleinere en flexiblere broodbakmachines nodig.

Voor de voedingsmiddelenindustrie als geheel is het belangrijk dat de nieuwe machines flexibeler, hygiënischer, water- en energiezuiniger en dus efficiënter zijn.

ENERGIESECTOR

Belangrijkste afzetmarkt

Omzet (2011):

41 miljard

Werkzame personen (2012):

27.000

Aantal bedrijven (2013):

820

4,1%

2008

5,3%

2013

De sector

De energiesector is qua arbeidsplaatsen niet de grootste sector. Deze sector levert Nederland per jaar zo'n 36 miljard euro op. Op het gebied van gas behoort Nederland tot de wereldtop. De grote omvang van de investeringen in kapitaalgoederen maken het een belangrijke afzetmarkt voor het mkb-metaal.

Ontwikkelingen

De energiemarkt ontwikkelt zich van centraal fossiele opwekking via een combinatie met decentraal duurzaam naar volledig decentrale duurzame opwekking. Maar zover is het nog lang niet.

De energieprijzen staan nu onder druk door de groei van groene energie in Duitsland, de schaliegaswinning in de VS, de beperkte groei van de wereldeconomie en zuiniger auto's. Toch blijven bedrijven investeren in de winning van fossiele energie. Op de Noordzee is een heropleving van de winning van gas en olie. De raffinage van olie is iets anders. De bestaande overcapaciteit van de Europese raffinaderijen blijft bestaan waardoor grote investeringen hierin uitblijven. Schaliegaswinning blijft moeilijk in Europa. In Polen vallen de opbrengsten tegen en in veel Westerse landen is er hevig verzet tegen.

Het kabinet wil dat in 2023 16% van de Nederlandse energiebehoefte afkomstig is uit hernieuwbare bronnen. Dit is nu nog maar 4,6%. Voor Nederland zal de grootste hoeveelheid hernieuwbare energie worden gewonnen uit geothermie, biomassaverbranding, windenergie (on- en offshore) en zonne-energie. Omdat het plaatsen van windmolens bij woonhuizen tot veel weerstand leidt, is voor de winning van windenergie de Noordzee belangrijk. Denemarken en Duitsland lopen hierin voorop, maar ook voor de Nederlandse kust zijn concessies afgegeven voor de bouw van nieuwe windmolenparken.

Behalve deze grote offshore locaties, die gedomineerd worden door bedrijven als Vestas en Siemens, wordt veel nieuwe hernieuwbare energie kleinschalig en lokaal gewonnen. Dit gebeurt met windmolens, zonnepanelen, warmte/koude, geothermie, biovergisting en groen gas en vindt dichtbij de gebruikers plaats. Door deze decentrale opwekking wordt het netwerk aangepast. Behalve afname door de gebruiker zal de energie ook geleverd worden aan het net. Daarnaast wordt piekproductie tijdens zonnig en/of minderig weer snel naar andere gebieden getransporteerd.

Kansen

Investeringen in windenergie op de Noordzee groeien sterk waarbij Groot-Brittannië de grootste investeerder is. De opbrengst van windenergie op de Noordzee zal in ruim vijf jaar tijd verdubbelen. Ook de zoektocht naar dieper gelegen olie en gas gaat door. Transportnetwerken worden met slimme toepassingen uitgebreid naar buurlanden. Ook groeit de markt van zonnepanelen en andere kleinschalige energiewinners.

MACHINEBOUW

Belangrijkste afzetmarkt

4,7%
2008

4,7%
2013

Omzet (2011):

26 miljard

Werkzame personen (2012):

78.000

Aantal bedrijven (2013):

2920

De sector

Doordat Nederland relatief sterk is in de bouw van kennisintensieve machines voor speciale toepassingen, waarvan het productievolume relatief klein is, is deze sector minder gevoelig voor concurrentie uit lagelonenlanden. De machinebouw is voor de komende twintig jaar de sterkst groeiende industriële exportsector. Hierdoor is deze industrie minder gevoelig voor binnenlandse conjuncturele ontwikkelingen. Toch ontkwam de machinebouw de afgelopen jaren niet aan de economische malaise. Wereldwijd bevinden de belangrijkste concurrenten van de machinebouw zich in Duitsland, de Verenigde Staten, Italië, Japan, China, Frankrijk, Zwitserland en Groot-Brittannië. Technologisch gezien loopt China niet voorop, maar de prijsconcurrentie vanuit China is hevig.

Ontwikkelingen

In het tweede en derde kwartaal van 2013 is een verbetering ingetreden door de aantrekkende export. Heel 2013 laat een negatief beeld zien, maar voor 2014 is de verwachting dat de productie met 3 tot 4% groeit. Vooral export is de gang-

maker, terwijl wellicht de binnenlandse markt licht aantrekt door (noodzakelijke) vervangingsinvesteringen. Dat betekent dat de export met ongeveer 5% kan groeien, waarbij export buiten de EU zich sterker zal ontwikkelen dan de uitvoer naar EU-landen. De uitvoer naar de BRIC-landen (Brazilië, Rusland, India en China) herstelt zich niet direct. Bedrijven kijken steeds meer of een machine 'fit for purpose' is. Klanten kiezen hierdoor mogelijk om prijstechnische redenen eerder voor iets minder geavanceerde producten. Die tendens kan alleen maar gekeerd worden door innovatie van de machines die bij ons worden geproduceerd.

Voor veel bedrijven zijn er kansen als toeleverancier (zowel part suppliers als system suppliers) voor niet alleen de sterke Duitse machine-industrie, maar ook voor de Zwitserse machine-industrie. Die laatste is op zoek naar hoogwaardige buitenlandse toeleveranciers, vanwege de wisselkoersverhouding tussen de Zwitserse frank en de euro.

Kansen

Exportkansen voor onderdelen liggen in Duitsland en Zwitserland. Voor complete machines bieden Japan, Mexico, Saoedi-Arabië, de Verenigde Staten, Zuid-Afrika en Zuid-Korea perspectief. Kansrijk zijn ondernemers die in staat zijn een machine te leveren die exact voldoet aan de wensen van de klant.

TRANSPORTSECTOR

Belangrijkste afzetmarkt

17,4%
2008

15,9%
2013

Omzet (2011):

43 miljard

Werkzame personen (2012):

251.000

Aantal bedrijven (2013):

21.100

De sector

De transportsector is een cyclische sector; de economische activiteit in deze sector hangt direct samen met de ontwikkelingen in de rest

van de economie. Dat betekent dat de bedrijven die producten maken die in de transportsector worden gebruikt, sterk beïnvloed worden door de ontwikkelingen op de wereldmarkten en het mondiale handelsvolume.

Ontwikkelingen

De productie van vrachtwagens is de afgelopen jaren gedaald. De verplichtstelling van de Euro VI Motor per 1 januari 2014 en de licht aantrekkende economie kunnen voor groei zorgen.

De scheepsbouw kampt wereldwijd met overcapaciteit, waardoor er sprake is van zware prijsconcurrentie. Dit heeft ook zijn weerslag op de Nederlandse scheepsbouw: bedrijven die handelsschepen voor de kust- en binnenvaart bouwen, zullen in 2014 rekening moeten houden met een omzetteruggang van 5%.

Een deel van de Nederlandse scheepsbouw richt zich op de bouw van complexe schepen voor

speciale toepassingen. Dit is een nichemarkt die ook in 2014 kansrijk is. De omzet van, veelal kleinschalige, reparatiebedrijven was de afgelopen jaren gunstig. Deze trend zal zich waarschijnlijk in 2014 voortzetten. De laatste jaren is veel tonnage (oudere schepen) uit de markt genomen, maar doordat weinig nieuwbouw plaatsvindt, zal de behoefte aan onderhoud en reparatie in 2014 toenemen.

De personenautosector in Europa heeft een zwakke periode achter de rug, zelfs in Duitsland. Voor de totale Europese markt wordt een lichte verbetering verwacht. De groei in de automobielsector voltrekt zich vooral op de exportmarkten en dan vooral in Azië. Duitse autofabrikanten hebben nu al meer productiecapaciteit in het buitenland dan in het binnenland.

De twee grootste vliegtuigfabrikanten hebben orders uitstaan voor meer dan 5.000 toestellen. De sector groeit vooral in het Midden- en Verre

Oosten. Verder worden bestaande toestellen vervangen door energiezuiniger modellen. Vooral de vliegtuigindustrie in China zal zich de komende jaren sterk ontwikkelen.

Kansen

Voor de Nederlandse scheepsbouw blijft de afbouw van complexe schepen voor speciale toepassingen kansrijk. Het uitblijven van nieuwbouw van binnenvaart- en kustschepen biedt mogelijkheden voor reparatiebedrijven. Voor toeleveranciers in de vliegtuigbouw zijn er kansen, maar alleen als zij innovatieve, hoogwaardige technologieën leveren, die ook bijdragen aan brandstofreductie. Duitse autofabrikanten blijven interessant, maar groei zal voornamelijk buiten Europa plaatsvinden.

Het uitblijven van nieuwbouw van binnenvaart- en kustschepen biedt mogelijkheden voor reparatiebedrijven.

BOUWSECTOR

Belangrijkste afzetmarkt		Omzet (2011): 88 miljard
		Werkzame personen (2012): 469.000
		Aantal bedrijven (2013): 136.230
23,8%	17,6%	
2008	2013	

De sector

De bouwsector is de grootste afzetmarkt voor het mkb-metaal. Binnenkort verschijnt een uitgebreid rapport over de verwachtingen voor deze sector. In de volgende editie van Metaal & Techniek besteden we hieraan in een apart artikel aandacht. •

Positief einde 2013 geeft goede hoop voor 2014

Behalve de Economische Barometer van het mkb-metaal zijn er meer signalen waaruit blijkt dat de Nederlandse Maakindustrie de weg naar boven is ingeslagen. Het herstel is ingezet met een toename van de export waarna in het vierde kwartaal van 2013 ook de binnenlandse vraag duidelijk is toegenomen.

Het producentenvertrouwen van het CBS, een stemmingsindicator die de richting aangeeft waarin de industriële productie zich naar verwachting zal ontwikkelen, staat eind 2013 op een niveau dat het sinds het begin van de tweede recessie in juli 2011 niet meer heeft gehaald. Daarnaast neemt ook de bezettingsgraad van de Nederlandse industrie toe. Het langjarig gemiddelde hiervan ligt op 82,4%. Vanaf 84% is er sprake van een gezonde situatie. Voor de metaal-productenindustrie en de transportmiddelen-industrie ligt de bezettingsgraad nu op 79,5%. Begin 2013 was dit nog 76%, respectievelijk 74%. Als gevolg van het grotere exportaandeel neemt de bezettingsgraad van de machinebouw sneller toe en ligt nu op bijna 85%. Weer een andere indicator is de inkoopmanagersindex van grotere industriële bedrijven (PMI). Deze staat eind 2013 voor Nederland zelfs op het hoogste niveau binnen de eurozone.

Allemaal indicatoren die aangeven dat de Nederlandse maakindustrie de weg naar boven lijkt te hebben gevonden.

PROFITEREN

De verwachtingen voor de Nederlandse economie voor 2014 zijn voorzichtig positief en het CPB verwacht dit jaar een geringe groei van het Bruto Binnenlands Product van 0,5%. Voor de export blijven de vooruitzichten overwegend goed. In 2014 wordt een groei van de wereldhandel verwacht van 3,75%. Omdat Nederland vooral naar eurolanden exporteert, zullen wij minder profiteren van deze groei dan landen als Duitsland en België, die meer naar opkomende landen exporteren.

KAPITAAL

De Nederlandse economie zal in 2014 pas echt gaan groeien als ook de bedrijfsinvesteringen zullen aantrekken. Hierna zullen ook de consu-

*Rob van der Werff,
Bedrijfseconomisch
adviseur, Koninklijke
Metaalunie.*

mentenbestedingen moeten groeien. Het CPB verwacht in 2014 een groei van de investeringen met 4%. Uit de Economische Barometer over het vierde kwartaal blijkt dat de investeringsverwachting in het mkb-metaal de afgelopen kwartalen duidelijk verbeterd. Of dit ook daadwerkelijk tot een toename in investeringen zal leiden, hangt mede af van de ontwikkeling van de kapitaalmarktrente, die iets aan het oplopen is, maar bovenal van de beschikbaarheid van kapitaal voor het kleinere en middelgrote mkb. Wanneer onvoldoende kapitaal beschikbaar is, groeien de bedrijfsinvesteringen minder hard. Dit zal een negatief effect hebben op de ontwikkeling van de werkgelegenheid.

CONSUMPTIE

Om fors te groeien, zullen ook de consumentenbestedingen moeten toenemen. Hoewel het consumentenvertrouwen aan het toenemen is, is er nog geen sprake van een toename van de bestedingen door consumenten. Dit wordt mede veroorzaakt door de afname van het beschikbaar inkomen van consumenten in de afgelopen jaren. In 2014 zal dit wel weer iets stijgen. Ook het nieuws dat de huizenverkopen voorzichtig lijken aan te trekken, zal een positieve uitwerking hebben op de bestedingen van de consument. Voor 2014 verwacht het CPB nog een krimp van de consumptieve uitgaven van 0,75%. •

Bezettingsgraad van het mkb-metaal (2012 - 2013)

